

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

43. Quis minabatur mortem famulo, si non deferret literas Dominæ, in quibus ad peccandum provocabatur, quæsit, an si hoc faceret, peccaret mortaliter? Et an idem dicendum sit de famulis scibentibus ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

7. Limitat tamen hanc sententiam Sanchez. in summa, tom. 1. lib. 1. cap. 16. num. ult. non procedere in peccatis solius oris? Nam si excommunicatio lata esset in peritium, non includeretur peritium volutum in sola causa, vt est in casu nostro, & idem docet Suarez de Religion, tom. 2. lib. 3. cap. 8. num. 6. in casu simili, nempe de excommunicatione lata in peritium, docet enim in excommunicatione non includi peritium inaduertenter prolatum ratione consuetudinis.

RESOL. XL.

An qui edit vsque ad vomitum, peccet mortaliter Ex p. 5. tr. 13. & Misc. 1. Ref. 40.

§. 1. DE hac quaestione olim mihi quaestio fuit cum quodam Religioso, Dominicano, viro quidem docto & amicissimo, ille enim agentem sententiam sustinebat, ego negantem, quam nunc etiam teneo, & tenet nouissimè Ioannes Henriquez in compend. casuum moral. cap. 29. num. 9. vbi sic ait. Algunos Doctores an firmando, que tambien es pecado mortal la gula, quando el hombre aduertidamente come hasta vomitar. Pero otros Doctores afirman mas probablemente, que eso no es mas que pecado venial; porque no ay raxon alguna, que prueue ser pecado mortal, pues no es esto contra algun mandamiento de Dios, ni de la Iglesia, ni es en daño notable de persona alguna, ni se pone en esto el ultimo fin. Sic ille, & ego.

RESOL. XLI.

An peccet offerens alicui occasionem peccandi propter aliquem bonum finem; v. g. apponere occasionem uxori, vt adulteretur, aut famulis vt furentur, vt sic deprehensi respiciant? Ex p. 3. tr. 5. & Misc. 1. Ref. 18.

§. 1. CLARUM est licere, v. g. viro suspicanti adulterium vxoris, illam obseruare cum testibus, vt eum possit de adulterio conuincere; nec peccare parentes, vel heros qui filiis, vel famulis non auferunt occasionem aliquam furandi, cum eos ad furandum propensos norunt, vt sic in futo deprehensi respiciant. Ita docent Valentinia tom. 2. disp. 5. q. 6. punct. 5. dub. 7. in fine, Molina tom. 3. p. 2. tract. 2. disp. 739. num. 8. Vega in summa tom. 1. cap. 120. cas. 1. Sanchez vbi infra, & alij penes ipsum; nam hoc non est cooperari ad peccatum, sed permittere vnum committi, vt plura alia euitentur.

2. Difficultas consistit, an licitum sit in his casibus non solum non auferre, sed apponere occasionem vxori, v. g. vt adulteretur, aut famulis vt furentur. Negatiuam sententiam docet Sanch. tom. de marit. lib. 10. disp. 12. n. 13. cum Emanuel. Sà ver. peccatum, num. 7.

3. Sed Petrus Nauarra de rest. lib. 3. c. ult. in noua edit. n. 104. affirmatiuam sententiam tenet, quam nouissimè sequuntur Layman in Theol. mor. lib. 2. tr. 3. c. 13. n. 5. & Sancius in selectis, disp. 35. num. 12. vbi sic ait. Adhaereo opinioni, asserentium offerentem alicui occasionem ad peccatum, vt deprehensus in illo respiciat, vel ob alium bonum finem, non peccare. Ita ille. Et ratio est, quia id non est formaliter cooperari ad peccatum, sed materiam, & oc-

Tom. V 11.

casione peccati ministrando, illud permittere: non quod permittens intendat malum peccati fieri, sed potius graue aliquod malum impedire.

RESOL. XLII.

His diebus interrogatus fui an qui vulgo Sagiteri vocantur, possint conducere concubinam in domum amasij?

Et quid est dicendum de aurigis deferentibus meretricem ab vno loco ad alium, quam sciunt illuc petere ad peccandum? Ex p. 3. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 11.

§. 1. Hic casus frequenter accidit, & tunc affirmatiuam sententiam aliqui probabilem esse dixerunt ex auctoritate Azorij tom. 2. lib. 12. c. ult. quaest. 8. asserentis licitum esse famulis deducere concubinam in domum heri, vel alium locum in quo peccaturus est. Sed quia in isto casu Azorij adest tantum simplex comitatus, & non concursus physicus, vt in casu, de quo loquimur, ideo tunc adduxi Franciscum Merollam in disp. Theol. mor. tom. 1. disp. 2. c. 4. dub. 10. corol. 3. n. 280. vbi sic ait. Ex hoc colligitur quid dicendum sit de aurigis deferentibus meretricem ab vno loco ad alium, quam sciunt illum illuc petere ad peccandum? hi enim regulariter excusantur à peccato, quia adest causa non amittendi lucrum, quod ex eo ministerio comparant. Ita ille, & ego.

Sup. hoc infra in Ref. 46. ante medium, & in Ref. 47. ad medium, vers. Addunt & in Ref. 73. §. Ex dictis.

* Sup. his aurigis in fine Ref. seq.

RESOL. XLIII.

Quis minabatur mortem famulo, si non deferret literas Domine, in quibus ad peccandum prouocabatur, quas sinit, an si hoc faceret peccaret mortaliter?

Et an idem dicendum sit de famulis scribentibus tantummodo huiusmodi literas?

Et quid, si in dictis literis herus petat solum à concubina, vt tali hora ad se veniat, vel ad talem locum, an in tali casu possit tales literas deferre, vel ore hoc nunciare?

Et quid de famulis, quos herus mittit feminam insequantur, vt videant, vbi habitet, vel id inquirant. &c.

Et quid est dicendum de aurigis deferentibus meretricem de vno loco ad alium? Ex p. 3. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 46.

§. 1. Hic casus in facti contingentia, torfit multorum ingenia, quia contulens multos Theologos interrogauit; & negatiuè respondendum videtur, quia verba sunt intrinsecè mala, & deferre tales literas idem est, ac si deferret internuntium de rebus turpibus. Ergo, &c. Et ita hanc sententiam docent Sanch. in sum. tom. 1. lib. 1. c. 7. n. 26. & Rebellius p. 1. lib. 1. q. 14. sect. 7. n. 53. Molfesius in sum. tom. 1. tract. 8. cap. 10. n. 60. & alij, & ita ego tunc etiam consului.

Sup. hoc in duabus Ref. seqq. & infra in Ref. 73. §. Ex dictis, & in Ref. 78. §. 2. ad lin. 13. Vers. nec literas heri.

2. Verum aliqui contrariam sententiam putant probabilem; nam videtur dispar ratio de internuntio, & de literis. Nam famulus, qui internuntium de rebus turpibus deficit concubinae heri, directè ac proximè censetur peccato heri cooperari, tanquam instrumentum, quo mediante herus inducit mulierem illam ad peccandum secum, ideo est omnino intrinsecè malum, ac proinde in nullo euentu licitum. At verò de deferre tantum literas ita materialiter, non videtur directè cooperatio ad peccatum, tanquam proximum instrumentum, sed magis remotè se habet, & ideo videtur saltem in aliquo casu extremae necessitatis, vt ad euadendâ mortē sibi comminatâ licitè posset famulus eiusmodi literas deferre. Et ita

hanc

hanc sententiam olim docuit Emanuel Sà ver. peccatum, num. 9

Sup. hoc in Ref. seq. 5. Sed hanc. 3. Sed tu ne recedas à prima opinione; & idem tene de famulis scribentibus tantum huiusmodi literas, quamvis non deferentibus, quia idem cooperandi modus in utroque ministerio inuenitur, licet aliqui hoc etiam negent, quia Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 46. num. 31. asserit, quod scribere verba turpia, non est intrinsecè malum; ergo potest dari casus, in quo licitum sit famulo scribere heri literas verba turpia continentes; vt si aliàs immineret ei periculum mortis, vel alterius grauis nocuenti. Verùm à sententia contraria non est recedendum.

4. Notandum est verò hic, quod si herus in dictis literis petat solùm à concubina, vt tali hora ad se veniat, vel ad talem locum, vtiq; in tali casu potest famulus tales literas deferre, vel ore hoc nunciare; quia rem indifferentem continet, cum non ad fornicandum, sed ad solùm aduentum inducant. Et ita docent Molfesius, Sanchez ubi supra n. 26. Azorius tom. 2. lib. 12. c. vlt. q. 8. & alij, concurrente iusta causa non solùm famulatus, sed quia dominus malè tractabit, aut è domo eiiciet.

Sup. hoc in Ref. seq. prope finem, vers. Idem dicit. 5. Et idem dicendum est de famulis, quos herus mittit feminam insequutos, vt videant vbi habitet, vel id requirant, ac postea illum certiores faciant, & eo maior causa excusans necessaria est; si femina, quam insequuntur, sit honesta.

Sup. hoc in fine R. prateritae. 6. Vnde ex his etiam collige, quid dicendum sit de auigis deferentibus meretricem ab vno loco ad alium, quam sciunt illuc petere ad peccandum: hi enim regulariter excusantur à peccato, quia adest iusta causa non amittendi lucrum, quod ex eo ministerio comparant.

RESOL. XLIV.

An ad euitandum graue damnum liceat famulis deferre literas amatorias concubinae Domini, maxime si contineant verba turpia?

Et quid de scribentibus supradictas literas, quamvis non deferant?

Idem dicendum est de scriptis ad duellum pronocantibus.

Et quid de alijs, qui famuli non sunt, an egeant grauiori causa ad honestandas tales actiones?

Et an sit peccatum, quando famulus, vel ancilla inuauit concubinam ad se ornandum, vel aperit ostium adultero venienti suo heri iubente vel inuauit eum, vt ascendat per fenestram, vel sternit lectum, &c? Ex p. 5. tr. 7. Ref. 27.

Sup. hoc in Ref. praterita & in Ref. seq. & infra in Ref. 73. 8. Ex dictis, & in Ref. 78. 8. 2. ad lin. 13. vers. nec literas heri. §. 1. Non licere tradit vterque Ledesma Petrus & Martinus, hic in 2. 2. part. 4. quast. 17. art. 7. ille in sum. tom. 2. tract. 27. cap. 9. difficult. 3. vbi sic ait: Digo lo segundo, que los criados, o criadas que lleuan billetes, y que lleuan à las tales personas para pecar, y que saben esto, porque es cierto, moralmente hablando o lleuan recados para llamarlos, estos tales sin duda pecan mortalmente: la razon es, porque estos ayudan al pecado, y son como instrumento moral, y causa proxima del pecado que los otros cometen, luego peccado mortal es hazer todas estas cosas. Ita ille, & alij.

2. Et hanc sententiam prorsus tenet Alphonf. de Leone de offic. Confess. tom. 1. recollect. 14. num. 63. Rebellius part. 1. lib. 2. quast. 14. num. 53. in fine. Bonacina de matrim. quast. 4. punct. 14. num. 6. Layman lib. 2. tract. 3. c. 13. num. 5. & videtur docere Sanchez in sum. tom. 1. lib. 1. cap. 7. num. 26. &

alij, si litera contineant verba turpia, quia huiusmodi verba sunt intrinsecè mala, nisi inserantur in sponfos de futuro, & idem dicit Sanchez de famulis scribentibus tantum huiusmodi literas, quamvis non deferentibus, quia idem cooperandi modus in utroque ministerio inuenitur.

3. Sed hanc opinionem Merolla tom. 1. diffin. 2. cap. 4. coroll. 5. num. 287. non omnino probatur, nam contra secundum quod dicit Sanchez de famulis scribentibus tantum literas verba turpia continentes, quod sit ita intrinsecè malum, vt in nullo proferens euenio licitum esse possit, obstat doctrina eiusdem Auctoris lib. 9. de matrim. disp. 46. num. 34. vbi expresse docet proferre, vel scribere turpia verba non esse intrinsecè malum, sed indifferens, ac proinde eorum honestatem, vel malitiam pendere ex circumstantiis abhibitis ac sine proferentis, vel scribentis, & rationem huius optime reddit, quia cum verba, vel scripturae sint conceptus signa, in tantum erunt praua, vel honesta, in quantum conceptus sunt prauus, vel honesti. At rei turpis conceptus in differens est, potest enim bonum finem, puta ipsius malitiae mortalis inuestigationem, & malum vt Veneris fomitem spectare. Si igitur scribere verba turpia non est ex se intrinsecè malum, sequitur posse dari casum, in quo licitum sit famulo scribere heri literas verba turpia continentes, vt si aliàs immineret ei periculum mortis, vel alterius grauis nocuenti, iuxta doctrinam traditam supra. Quantum verò ad primum dictum eiusdem auctoris de famulis deferentibus literas, in quibus sciunt contineri verba turpia ad peccatum prouocantia, sententia ipsius habet quidem maximum probabilitatem, quia deferre tales literas idem videtur, ac si deferret internuncium de rebus turpibus, quod in nullo casu est licitum tanquam intrinsecè malum; nihilominus etiam opposita opinio non est omnino improbabilis; videtur enim dispar ratio de internuncio & de literis, nam famulus qui internuncium de rebus turpibus deferret concubinae heri, dicitur ac proximè censetur peccato heri cooperari, tanquam instrumentum quo mediante herus inducit molliorem illam ad peccandum secum, ideo est omnino intrinsecè malum, ac proinde in nullo euenio licitum. At verò deferre tantum literas ita materialiter, non videtur directa cooperatio ad peccatum tanquam proximum instrumentum, sed magis remota esse debet, & ideo non est improbabile, saltem in aliquo casu extremè necessitatis, vt ad euadendam mortem sibi comminatum posse licite famulum eiusmodi literas deferre. Et haec omnia asserit Merolla loco citato. Et sub dubitatione, hanc etiam sententiam tenet Caeftus Palauz tom. 1. tract. 6. punct. 11. num. 7. quia, ait illè, haec scribere, vel deferre non videtur intrinsecè mala, si absit à te malus finis; turpia enim verba scribi possunt, sicut scribunt DD. ad ponderandam malitiam illorum, qui ex malo fine proferunt, possuntque scribi & dici non tanquam ex proprio Marte, sed ex alieno. Item non ferit, sed irrisorie. Ergo scribere haec verba turpia de se non est intrinsecè malum, quia solùm sunt turpia & mala, quatenus à prauo animo procedunt, & in prauum finem diriguntur; ergo secluso hoc animo & hoc sine prauo mala non esse videntur; & à fortiori neque erit intrinsecè malum scripta ista deferre ad concubinam, poterat enim illa deferre non vt moueatur ad coitum, sed vt illa irideat & comburat ergo illa actio de ferendi quatenus à te procedit, bono vbi deferre potest, & idem esse videtur de scriptis ad duellum pronocantibus, & ideo Emanuel Sà ver. peccatum num. 9. edit. Complut. excusat famulos has literas amatorias deferentes, &